

Valtuustoaloite/ Maksuton varhaiskasvatus vuosille 2022 - 2024

KH 13.12.2021 § 293

Kunnanvaltuuston 4 jäsentä on jättänyt valtuuston kokouksessa 29.11.2021 valtuustoaloitteen maksuttomasta varhaiskasvatuksesta vuosille 2022 – 2024:

”Tarvitsemme nyt rohkeita ratkaisuja tulevaisuutta ajatellen. Toivon, että me päättäjät kykenemme siihen yhteistyössä.

Ehdotan tuleville vuosille 2022 – 2024 maksutonta varhaiskasvatusta muutoksen näkyessä toistaiseksi. Tulot vuodelta 2021 ovat olleet 57 000 euroa. Muutamalla tonttikaupalla nämä tulot on katettu.”

Hallintosäännön 110 §:n mukaan valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite on sitä enempää käsittelemättä lähetettävä kunnanhallituksen valmisteltavaksi.

Valmistelija	Hallintojohtaja Sirpa Hartojoki, puh. 044 7209 036
Kj:n päätösehdotus	Kunnanhallitus merkitsee aloitteen tietoonsa saatetuksi ja päättää lähettää sen valmisteltavaksi sivistyslautakunnalle.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.

Siv.ltk 11.05.2022 § 29
451/00.02.01/2021

Maksutonta varhaiskasvatusta on kokeiltu Suomen kunnissa esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön tukemassa hankkeessa vuosina 2018-2021. Kokeiluun osallistui 26 kuntaa ja siinä maksutonta varhaiskasvatusta tarjottiin viisivuotiaille lapsille 20 tuntia viikossa. Muutamat kunnat ovat lisäksi tarjonneet maksutonta varhaiskasvatusta omilla päätöksillään.

Lasten osallistumista varhaiskasvatukseen halutaan edistää, koska tutkimusten mukaan laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Se tasoittaa erilaisista kotitaustoista tulevien lasten lähtökohtia ja vähentää ennaltaehkäisevästi syrjäytymistä. Suomessa lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on alhaisempi kuin esimerkiksi kaikissa muissa Pohjoismaissa.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) yhteenvedossa viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun arvioinnissa vuosina 2018-2021 todetaan seuraavaa:

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että kaikissa kokeilun vaiheissa (2018–2021) viisivuotiaiden varhaiskasvatukseen osallistuminen lisääntyi enemmän kokeilu- kuin vertailukunnissa. Maksutonta varhaiskasvatuskokeilua voidaan pitää tältä osin onnistuneena. Varhaiskasvatukseen osallistumisessa on kuitenkin edelleen alueellisia eroja, jotka eivät selity varhaiskasvatuksen asiakasmaksuilla.

Kokeilun tavoitteena oli myös lisätä viisivuotiaiden lasten huoltajien työllisyyttä. Arvioinnissa käytössä olleiden aineistojen perusteella kokeilulla ei ollut suoria työllisyysvaikutuksia. Äitien työllisyysaste ei ollut lisääntynyt kokeilukunnissa.

Valtaosa viisivuotiaista osallistuu jo lähtökohtaisesti varhaiskasvatukseen, ja kotihoidossa olemisen syy on usein pienempi sisarus. Maksuttoman varhaiskasvatuksen tai maksujen alentamisen ulottaminen muihin varhaiskasvatusikäisiin, ehkä jopa kaikista nuorimpiin varhaiskasvatusikäisiin lapsiin saattaisi tuottaa työllisyysvaikutuksia.

Maksuttomuuskokeilun työllisyyden vaikuttavuusarvioinnin haasteena voidaan pitää sitä, että arviointia ei viiveellisten tilastojen vuoksi voitu reaaliaikaisesti tehdä. Niin työllisyyden kuin myös kokeilun kustannusten rekisteriaineistot valmistuvat muutaman vuoden viiveellä.

Arviointi toi esiin, että moni kokeilun alkamisen jälkeen varhaiskasvatuksessa aloittanut viisivuotias oli yli 20 viikkotuntia varhaiskasvatuksessa. Tällöin perhe maksaa varhaiskasvatusmaksuja kunnalle 20 tuntia ylittävältä ajalta.

Maksuttomuuskokeilun tavoitteena oli lisäksi kehittää viisivuotiaiden pedagogiikkaa ja perheille suunnattua palveluohjausta. Varhaiskasvatuksen palveluohjausta oli kehitetty, ja kokeilukunnat tiedottivat kokeilusta ja yleisemmin varhaiskasvatuksesta aktiivisemmin kuin muut kunnat. Viisivuotiaiden pedagogiikkaa ei oltu kehitetty erikseen, vaan kunnat olivat kehittäneet pääosin koko varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa.

Maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun aikana (2018–2021) varhaiskasvatuksessa on tapahtunut monia merkittäviä varhaiskasvatukseen perustuvia muutoksia. Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen palautettiin 1.8.2020 alkaen, jonka jälkeen kaikki lapset, perheen taustatekijöistä tai asuinkunnasta riippumatta, ovat voineet osallistua kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Vuosina 2016–2020 myös lapsiryhmien kokoa suurennettiin siten, että yli kolmevuotiaiden lasten ryhmäkoko nousi 21 lapsesta 24 lapseen. Lasten ja aikuisten suhdeluku palautettiin 1.8.2020, minkä jälkeen lapsiryhmän koko on ollut yli kolmevuotiaiden kohdalla seitsemän lasta yhtä kasvattajaa kohden. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen perusteena olevia perheen bruttotulorajoja nostettiin 1.1.2018, 1.8.2020 sekä edelleen 1.8.2021. Nämä asiakasmaksumuutokset ovat tehneet varhaiskasvatukseen osallistumisesta edullisempaa pieni- ja keskituloisille perheille. Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta kaikissa ikäryhmissä on voinut omalta osaltaan myös nostaa mahdolliset varhaiskasvatusta koskeviin asenteisiin liittyvät muutokset tai yleinen työllisyyden kasvu (ks. myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Maksuttomuuskokeilun yhtenä arviointiasetelman haasteena oli, että kunnat hakeutuivat itse vapaaehtoisesti mukaan kokeiluun (ks. Siippainen ym. 2019; Siippainen ym. 2020; Kuusiholma-Linnamäki ym. 2021). Tällöin voidaan olettaa, että kuntien joukko oli lähtökohtaisesti jo valikoitunutta. Arviointiasetelman kannalta ideaalitilanne olisi ollut kuntien satunnaistaminen. Vaikka tämän kokeilun arviointiasetelma oli sidoksissa ennalta asetettuihin reunaehtoihin, kokeilu kuitenkin näytti lisänneen viisivuotiaiden varhaiskasvatukseen osallistumista. Varhaiskasvatuksen maksuttomuutta tai asiakasmaksujen alentamista voidaan pitää yhtenä hyvänä keinona, jos tulevaisuudessakin halutaan lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen tarjoamisen voidaan Tuusniemelläkin olettaa lisäävän varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää. Myös niiden lapsien, jotka jo ovat varhaiskasvatuksessa, viikkotuntimäärät todennäköisesti kasvavat. Varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset ovat monipuolisen tuen piirissä ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee monipuolista ja monialaista yhteistyötä esimerkiksi neuvolan ja perhetyön kanssa. Tämä yhteistyö mahdollistaa varhaisen puuttumisen monenlaisissa haasteellisissa tilanteissa. Maksuttomalla varhaiskasvatuksella olisi siis varmasti lasten ja perheiden hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Toisaalta pienituloisimmat perheet eivät nykytilanteessakaan maksa päivähoitomaksuja.

Lisääntyvä varhaiskasvatuksen viikkotuntimäärä lisää myös tarvittavien ihmisten ja työtuntien määrää. Tuusniemellä on ollut suuria vaikeuksia löytää työntekijöitä joihinkin avoimiin tehtäviin. Etenkin varhaiskasvatuksen opettajista on myös maanlaajuinen työvoimavaje. Tästä johtuen on myös päiväkodin perustaminen Tuusniemelle toistuvasti siirtynyt tulevaisuuteen. Odotettavissa ei ole nopeaa parannusta vallitsevaan työvoimatilanteeseen.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen taloudelliset vaikutukset eivät rajoittuisi saamatta jääviin päivähoitomaksuihin. Lisääntyvä työ lisää myös kustannuksia. Kunnan taloudellinen tilanne on vakava ja tulevaisuus epävarma. Maksuttoman varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttäisi

Valmistelija	Rehtori Janne Karttunen
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta esittää kunnanhallitukselle, että se asettaessaan raamia vuoden 2023 talousarviolle arvioi onko maksuton varhaiskasvatus mahdollista toteuttaa Tuusniemellä. Keskustelun aikana todettiin, että osa esittelytekstistä oli jäänyt pois. Esittelijä täydensi suullisesti puuttuvaa osaa sivistyslautakunnalle.
Päätös	Sivistyslautakunta hyväksyi esityksen yksimielisesti.